

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Dřevce

1839–1945 (1949)

Inventář

EL NAD č.: 52

AP č.: 269

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Plasy 2011

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	6
III. Archivní charakteristika archivního fondu	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	7
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8
Inventární seznam	10

I. Vývoj původce archivního fondu

Dřevce (dříve též Dřevce) leží 4 km jihovýchodně od Kralovic na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 433 m. Název vsi byl odvozen ze staročeského *dřěvo* a označoval keř. Prvotní tvar Dřevce byl poté analogicky podle tvaru Hradec (do Hradce apod.) změněn na Dřevce. Podle regionálního historika Václava Kočky je ves poprvé zmiňována v roce 1250 v soupise statků cisterciáckého kláštera v Plasích. V letech 1419–1623 se v držení vsi střídala jak církevní, tak světská vrchnost. Od roku 1623 byl Dřevce již trvale připojen k majetku plaského kláštera. Z doby selských rebelií na sklonku 17. století je známa postava místního rychtáře Jiřího Radima, který vedl roku 1680 neúspěšné rolnické povstání proti vrchnosti. Po zrušení kláštera spravoval panství do roku 1827 Náboženský fond, poté je koupil kníže Klement Václav Lothar Metternich-Winneburg.

V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství, a tím i patrimoniální správy, která pokračovala ve své úřední činnosti ještě po přechodnou dobu do roku 1850. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 říšského zákoníku ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada. Na Stadionovo prozatímní obecní zřízení pak v mnohém navazoval v roce 1862 vydaný rámcový říšský obecní zákon (č. 18/1862 říšského zákoníku), který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné prostřednictvím zemských prováděcích zákonů. V roce 1864 tak vešlo v platnost obecní zřízení a řád volební pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku), jež podrobněji rozvádělo ustanovení o místní obci a její působnosti (samostatné a přenesené), o osobách v obci a domovském právu, o dohledu nad obcí, o hospodářství obecním atd.

Dřevce patřil až do roku 1850, kdy začaly fungovat nově zřízené politické úřady, k plaskému dominiu, jehož posledním patrimoniálním držitelem byl už výše zmíněný kníže Klement Václav Lothar Metternich-Winneburg. V novém územněsprávním členění připadl Dřevce do soudního a politického okresu Kralovice v Plzeňském kraji, pouze v letech 1855–1868 náležel do smíšeného politicko-soudního okresu Kralovického. K roku 1857 byla místní obec Dřevce tvořena třemi katastrálními obcemi – Bučkem, Hodyní (dříve též Hodina) a Dřevcem, a to až do roku 1892, kdy byla na základě vyhlášení c. k. místodržitele pro Čechy rozdělena na tři místní obce Dřevce, Hodyni a Buček.

Stejně jako podle tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení, tak i podle roku 1864 vydaného obecního zřízení a řádu volebního byly v obci ustaveny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních. První představitelé obce jsou v pramenech zmiňováni až roku 1867, a sice starosta Jan Hora, radní Jan Flek (za Hodyni) a Jan Kosa (za Buček), jejichž podpisy jsou uvedeny na žádosti o zřízení školy v Hodyni. Filiální škola (od roku 1869 samostatná obecná škola) byla povolena o rok později v domě čp. 24. Do té doby docházely děti z Bučku a Hodyně do školy v Kralovicích a mládež z Dřevce, ačkoliv patřila stejně jako Hodyně a Buček k obvodu kralovické fary, navštěvovala školu v Kožlanech.

Na počátku 20. století byla zednickým mistrem Františkem Matouškem z Brodeslav vystavěna nová obecní pastuška čp. 6 a stodůlka. K nemovitému jmění obce tehdy vedle pozemků a lesů náležela také obecní kovárna čp. 27 a kaple, v níž se po roce 1918 konaly bohoslužby Československé církve.¹ Jako obecní zaměstnanci jsou v dochované knize zápisů ze schůzí obecních orgánů uvedeni hajný a sluha, který zřejmě vykonával také funkci

---

¹ Podle sčítání lidu z roku 1921 přistoupilo k Československé církvi 106 dřevceckých obyvatel z celkových 169.

obecního pastýře, ponocného a hlídače.

První poválečné obecní volby se uskutečnily v roce 1919 podle novelizovaných ustanovení o volebním řádu a o obecním zřízení (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.). V čele obce tak stálo obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Do čela obce byl tehdy zvolen František Beneš. Kromě roku 1931, kdy máme doloženu kandidátku Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu, nevíme, jaké strany se obecních voleb v Dřevci vůbec zúčastňovaly.

Z pomocných orgánů obce fungovaly komise finanční, stavební a obecní trestní senát. Nepodařilo se zjistit, zda byla ustavena letopisecká komise. Podle protokolu z archivní prohlídky v roce 1953 bylo zjištěno, že kroniku v podobě svázaných listů, do nichž nebylo pravidelně zapisováno, vedl Václav Kožíšek. Pamětní kniha nebyla nikdy doplněna a opatřena pevnou vazbou, a tak došlo pravděpodobně k její ztrátě. Některé pasáže kroniky byly zprostředkovaně zachyceny až v 50. letech 20. století dalším kronikářem Františkem Jakešem.

Po vzniku ČSR zahájil činnost také honební výbor, v němž měla obec jakožto majitelka pozemků a pronajímatelka práva myslivosti své zástupce. Po roce 1918 byly obsazovány funkce hajného, ponocného, posla, zvoníka, lesního a polního hlídače. Ustanovován byl také lesní hospodář a dva lesní dozorci. Obec měla i nadále své zástupce v Místní školní radě v Hodyni a od roku 1936 také ve školním výboru Lidové školy hospodářské v Kralovicích.

Ve 2. polovině 20. let 20. století bylo rozhodnuto obec elektrifikovat. Část potřebného obnosu se podařilo získat prodejem obecního domku čp. 6 Janu Kopeckému za 30 000 Kč. Stodůlka při pastušce zůstala majetkem obce a obdržela čp. 32. Elektřina byla ale v Dřevci zavedena až na sklonku 30. let. Příčinou pozdržení mohlo být odkoupení lesa plaského velkostatku zvaného „Prorostlina“, který byl obci v roce 1934 v rámci lesní reformy přidělen. Částku 75 000 Kč tehdy zastupitelstvo uhradilo z kmenového jmění obce a zápůjčkou u Spořitelního a záložního spolku v Hodyni.

Činnost Obecního úřadu v Dřevci byla ukončena 12. května 1945 ustavením místního národního výboru v čele s Jaroslavem Petříkem. Posledním starostou obce byl František Krůta, který tuto funkci vykonával od roku 1931, krátce i v letech 1922–1923.

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	167	neuvedeno
1869	494	76
1880	450	79
1890	422	77
1900	182	29
1910	180	29
1921	169	29
1930	177	32

Seznam doložených starostů

Jan Hora	1867
Vojtěch Janský	1868
Václav Pícl	1891
Vojtěch Žákovec	1892 (?)–1895 (?)
František Vodák	1896 (?)–1898 (?)
Josef Žákovec	1899 (?)–1901
Vojtěch Žákovec	1901–1904 (?)
František Vodák	1905 (?)–1907 (?)
Martin Vlk	1908 (?)–1910
František Vodák	1910–1913 (?)
Vojtěch Vopat	1914 (?)–1919 (?)
František Beneš	1919–1922
František Krůta	1922–1923
Josef Žákovec	1923–1927
Václav Kožíšek	1927–1931
František Krůta	1931–1945

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Dřevce tvoří archiválie vzniklé převážně z činnosti Obecního úřadu ve Dřevci. Z dochované písemné dokumentace není patrné, kde a jakým způsobem byla ukládána.

Dne 30. října 1953 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na Místním národním výboru ve Dřevci. Vybraný materiál však převzal do okresního archivu zřejmě někdy mezi léty 1954–1956 a k jeho zapsání do knihy přírůstků došlo dodatečně v roce 1996 pod číslem 918 s datem 30. října 1953. Pamětní kniha či spíše její neúplný koncept byl pravděpodobně ztracen v průběhu 50. let 20. století, a do okresního archivu tak nebyl nikdy předán.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Dřevce je Obecní úřad ve Dřevci. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. 3. 2010 (čj. SOAP/006-0767/2010).

V roce 1956 Jaroslav Vavřík fond obecního úřadu hrubě uspořádal a Josef Pankraz pak v roce 1961 vyhotovil soupis písemností. Během současné inventarizace fondu došlo ke změně v jeho celkové metraži, časovém rozmezí, počtu a skladbě evidenčních jednotek. Fond Archiv obce Dřevce z let 1839–1945 (1949) tak nyní obsahuje 7 úředních knih, 1 karton spisů a 1 plán. Celkový rozsah fondu činí 0,29 bm. Inventurní seznam zachycuje archiválie vzniklé před rokem 1850 (A. Předchůdci obecní samosprávy do roku 1850) a archiválie pocházející z období existence obecního úřadu (B. Obecní úřad 1850–1945). První skupinu tvoří pouze parcelní protokol z roku 1839, pořízený pro potřeby stabilního katastru. Druhá skupina byla rozdělena na I. Knihy, II. Spisový materiál a III. Účetní materiál.

Do kategorie I. Knihy byly zařazeny zápisy ze schůzí obecního výboru (zastupitelstva), rady a finanční komise z let 1898–1937 a parcelní protokol katastrální obce Hodyně z roku 1866. Kniha inv. č. 2 byla roku 1898 založena jako trestní rejstřík, protokoly z jednání obecních orgánů do ní začaly být pořizovány až o tři roky později. Druhá kniha zápisů ze schůzí obecních orgánů vedená v letech 1937–1959 je uložena ve fondu Místní národní výbor Dřevce. Spisový materiál obsahuje pouze spisy seřazené podle věcných hledisek.

Skupinu III. Účetní materiál tvoří 4 účetní knihy – hlavní kniha z let [1943]–1945, 2 pokladní deníky z let 1892–1945 (1949) a pokladní deník chudinského fondu z let 1891–1944, v němž byly z druhé strany vedeny záznamy o dobročinných sbírkách (především pro pohořelé) z let 1911–1932. Do pokladního deníku inv. č. 11 bylo zapisováno i v období existence MNV. Protože ale převažuje agenda obecního úřadu, byla kniha ponechána ve fondu Archiv obce Dřevce. Kategorie IV. Mapy, plány obsahuje plán na postavení kapličky pro pana Václava Kroftu v Dřevci, vyhotovený roku 1914 Ferdinandem Slabým z Kralovic.

V průběhu pořádání nebyly vyřazeny žádné písemnosti. Do I. kategorie byly zařazeny pouze zápisy ze schůzí obecních orgánů (inv. č. 2). Archiválie jsou kromě ojedinělých dvojjazyčných německo-českých tiskopisů psané česky a přes drobná poškození prachem se v době zpracování fondu nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Fond Archiv obce Dřevce obsahuje souvislejší informace o činnosti obecního úřadu až od roku 1901, kdy se dochovaly zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru), rady a finanční komise (inv. č. 2). Pouze dílčí údaje o fungování místní obecní samosprávy lze získat ze spisového materiálu (inv. č. 4, 5, 7 a 8) nebo z pokladních deníků (inv. č. 10 a 12). Přehled o pozemkovém vlastnictví v 19. století na katastrálních územích Dřevce a Hodyně poskytují dva parcelní protokoly (inv. č. 1 a 3). Zajímavou součástí tohoto fondu je bezesporu plán na postavení kapličky pro Václava Kroftu z Dřevce, zhotovený roku 1914.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Dřevce uspořádala Kateřina Nová a Zuzana Kliková. Inventář zpracovala Zuzana Kliková v únoru 2011 a čistopis pomůcky zhotovila v srpnu 2011 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 10. 8. 2011

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

a) Archivní prameny

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Okresní úřad Kralovice 1850–1945 (1948)*, Dřevec – obecní záležitosti, kart. 20, inv. č. 281; zřízení školy v Hodyni, kart. 12, inv. č. 258.

b) Tištěné prameny

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1849.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.).

SCHWARZ, František. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích*. Praha, 1898.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Tereziánský katastr český. Praha, 1964.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zákoník zemský Království českého, 1893 (částka XXIV., 19. 6.).

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

II. Literatura

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Paměť krajiny IV.: soupis drobných památek Chříčska a Kožlanska*. Mariánská Týnice, 2009.

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Severní Plzeňsko I. Historicko-turistický průvodce č. 6*. Plzeň, 1996.

DUNDERA, J. A. *Království české statisticky-polohopisně popsané. I. díl – Kraj plzeňský*. Praha, 1845.

DYK, Jan. *Popis politického okresu Kralovického*. Praha, 1886.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1933.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha, 2005.

HUBKA, Petr – VITOUŠOVÁ, Marie. *Základní devítiletá škola v Hodyni 1898–1968: inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 2]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1982.

KOČKA, Václav. *Dějiny politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1930.

Malý lexikon obcí: okres Plzeň-sever. Plzeň, 1993.

NOVÁKOVÁ, Božena (ed.) a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–M*. Praha, 1991.

PALACKÝ, František. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H*. Praha, 1954.

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha, 1970.

ZETEK, František Josef. *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1932.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Ev. jednotka
---------	-------	---------------	--------------

A. Předchůdci obecní samosprávy do roku 1850

Knihy

1	Protokol dílců pozemkových obce Dřevce česky a německy, 23,5 x 39 cm, bez desek, svázané provázky, žádné předchozí signatury, poškozeno	1839	K 1

B. Obecní úřad 1850–1945

I. Knihy

2	Zápisy ze schůzí obecního výboru (zastupitelstva), rady a finanční komise 1901–1937 Trestní rejstřík 1898–[1921] <i>Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, rady a finanční komise 1937–1959</i>	1898–1937	K 2 <i>MNV Dřevce</i>
3	Parcelní protokol katastrální obce Hodyně	1866	K 3

II. Spisový materiál

Spisy

4	Převod pastviště č. parcelní 909 do vlastnictví obce; výtah z návrhu vyměřovacího pro obecní katastr, týkající se gruntovní držebnosti obecních pozemků v obci Hodyně	1870–1872	N 1
5	Dražba na pronájem prací na stavbu silnice z Dřevce na trať kralovicko-hodyňskou	1893	N 1
6	Zpráva okresního úřadu o vykonané přehlídce zájmového území pro založení hospodářské nádržky v obci Dřevce	1935	N 1
7	Sbor dobrovolných hasičů pro Hodyni, Dřevce a Brodslavy se sídlem v Hodyni (opis stanov, podíl na stříkačce, stížnost)	1893–1929	N 1
8	Zápůjčka pro chudé rolníky postižené krupobitím	1893–1895	N 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Ev. jednotka
---------	-------	---------------	--------------

III. Účetní materiál

Účetní knihy

9	Hlavní kniha	[1943]–1945	K 4
10	Pokladní deník	1892–1932	K 5
11	Pokladní deník	1932–1945 (1949)	K 6
12	Pokladní deník chudinského fondu 1891–1944 Dobročinné sbírky (pro pohořelé atp.) 1911–1932	1891–1944	K 7

IV. Mapy, plány

13	Plán na postavení kapličky pro pana V. Kroftu v Dřevci Ferdinand Slabý, Kralovice, 1:40, rukopis, kolorováno, papír podlepený plátnem, 54,5 x 40,5 cm	1914	M 1
----	---	------	-----

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Dřevce
Značka archivního fondu:	AO Dřevce
Časový rozsah:	1839–1945 (1949)
Počet evidenčních jednotek:	9 (7 úředních knih, 1 karton, 1 plán)
Počet inventárních jednotek:	13
Rozsah v bm:	0,29
Stav ke dni:	10. 8. 2011
Zpracovatelé archivního fondu:	Kateřina Nová, Zuzana Kliková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Zuzana Kliková
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom

dne 10. 8. 2011 – č. j. SOAP/060-346/2011

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012-2013

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Dřevec
Značka archivního fondu:	AO Dřevec
Číslo EL NAD:	52
Číslo AP:	269
Časový rozsah:	1839-1945 (1949)
Počet evidenčních jednotek:	9 (7 úředních knih, 1 karton, 1 technický výkres (inv. č. 13))
Počet inventárních jednotek:	13
Rozsah v bm:	0,29
Stav ke dni:	22. leden 2013
Vypracoval:	J. Kříž, M. Hanzlíčková